

Завершальний етап роботи – захист клінічного випадку. Суть його полягає в індивідуальному спілкуванні з викладачем, під час якого оцінюється якість роботи куратора на всіх етапах. Студент обґрунтовує встановлений клінічний діагноз, обрану програму обстеження й лікування пацієнта. Викладач, своєю чергою, оцінює роботу куратора, використовуючи при цьому висновки експерта, актора, а також відеозапис усього процесу курації. За результатами співбесіди студент-медик отримує підсумковий рейтинговий бал, що відтворює його знання й уміння.

Отже, застосування практично орієнтованих навчальних технологій у вивченні студентами клінічних дисциплін сприяє розвитку клінічного мислення, ефективному опануванню практичних навичок і вмінь.

Список використаної літератури

1. Benbassat, J. (2014). Role modeling in medical education: the importance of a reflective imitation. *Academic Medicine*, 89(4), 550.
2. Luu, T., & Vo, T. (2020). Crafting study tasks among medical students: the role of authentic medical teachers. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-7.
3. Mann, K. (2011). Theoretical perspectives in medical education: past experience and future possibilities. *Medical education*, 45(1), 60-68.
4. McBee, E., Blum, C., Ratcliffe, T., Schuwirth, L., Polston, E., Artino, A. et al. (2019). Use of clinical reasoning tasks by medical students. *Diagnosis*, 6(2), 127-135.
5. Olson, A., Singhal, G., & Dhaliwal, G. (2019). Diagnosis education—an emerging field. *Diagnosis*, 6(2), 75-77.
6. Torres-Calixto, M. (2021). Trends and challenges of medical education. *Revista de la Facultad de Medicina*, 69(3).

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ЛІКАРЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дельва М.Ю., Литвиненко Н.В., Дельва І.І., Пінчук В.А., Кривчун А.М., Силенко Г.Я., Санік О.В., Таряник К.А., Пурденко Т.Й., Самарченко Л.А., Паленка О.Є., Іващенко С.П.

Полтавський державний медичний університет

Представлено базові компоненти соціально-професійної компетентності лікаря, шляхи поглиблення ключових компетенцій, роль науково-педагогічного потенціалу викладача в їх формуванні.

Ключові слова: професійна компетентність, соціальна компетентність, лікар, викладач.

The article presents the basic components of social and professional doctors' competence, approaches for improvement of key competence, the role of scientific and teaching potential of teachers.

Key words: professional competence, social competence, doctor, teacher.

Стрімкий інноваційний розвиток суспільства на сучасному етапі вимагає підвищення рівня якості медичної освіти з метою підготовки фахівців у медичній сфері, які здатні до швидкої адаптації в оновленому середовищі, до самореалізації в професійній діяльності, готові до конкуренції на ринку праці й удосконалення своїх знань протягом життя.

При реформуванні медичної освіти необхідно визначити шляхи підготовки фахівців з високим рівнем професійної освіти, а також з високими комунікативними навичками. Таким чином, серед основних універсальних компетентностей майбутнього лікаря одне з чільних місць займає соціальна компетентність [5, с.117]. Соціальна компетентність охоплює наявність певних морально-етичних рис характеру (толерантність, відповідальність, комунікабельність, працьовитість, чесність, дисциплінованість); уміння визначити особистісні цілі та шляхи їх реалізації; здатність до доброзичливої співпраці в колективі, до практичного розв'язання проблем у різних ситуаціях; уміння виконувати різні функції в команді. На загал, «соціальна компетентність» тісно асоційована з «професійною компетентністю» [4].

Виділяють такі базові компоненти соціально-професійної компетенції лікаря:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент – позитивне ставлення лікаря до майбутньої професії (характеризується наявністю внутрішньої мотивації до своєї лікарської діяльності);
2. Когнітивний компонент (інтелект, світогляд, креативність майбутнього лікаря);
3. Практично-діяльнісний компонент (здатність лікаря реалізовувати свої професійні компетенції на практиці в сучасних умовах);
4. Особистісно-рефлексивний компонент (усвідомлення себе як носія певних фахових знань).

Професійна компетентність лікаря також тісно пов'язана з іншими універсальними компетентностями:

1. Комунікативна компетентність (ефективне спілкування, спрямоване на забезпечення співпраці в колективі, знання ділового спілкування, рідної й іноземної мов);
2. Інформаційно-комп'ютерна компетентність (здатність використання комп'ютерних технологій для навчання, передачі знань і спілкування з метою продуктивної участі в професійній діяльності);
3. Самоосвітня компетентність (розуміння принципів самовдосконалення й саморозвитку, здатність вирішувати професійні питання з використанням здобутих самостійних знань, умінь і навичок, критичне ставлення до отриманої інформації);
4. Компетентність продуктивної творчої діяльності (здатність до дослідницької діяльності, аналізу, інтеграції й синтезу інформації).

Усе ж на сьогодні основною турботою закладів вищої медичної освіти в підготовці майбутнього лікаря залишається формування раціонального професійного мислення при опануванні професійними компетентностями. На-

гальною проблемою у вирішенні завдань підвищення ефективності та якості навчального процесу стала активізація навчання студентів. Особлива значущість вищевказаних завдань полягає в спрямованості навчання на сприйняття навчального матеріалу й формування позитивного ставлення студента до самої пізнавальної діяльності [3].

Одним зі шляхів формування професійних компетентностей висококваліфікованого лікаря є ефективна організація, планування й систематизація аудиторної й самостійної роботи студентів при вивченні клінічних дисциплін. Дидактичними завданнями визначено пошук знань, їх осмислення, закріплення, формування й розвиток фахових компетентностей. Процес навчання має відбуватися із залученням студентів до науково-дослідної роботи, що допомагає студенту опанувати фундаментальні знання, озброїтися науковими методами пізнання, удосконалити навички самостійної роботи, творчого підходу до обстеження, діагностики, диференціальної діагностики, лікування пацієнта в клініці. Подання матеріалу відбувається у вигляді загальних лекцій, мікролекцій, під час переглядів навчальних фільмів, проведення клінічних розглядів пацієнтів, розбору клінічних випадків. Методика проведення занять ґрунтується на формуванні позитивної мотивації до навчання й особистісного інтересу студента до професійного становлення; заохоченні студента до самостійної роботи над розвитком професійних навичок і вмінь; опануванні визначеним рівнем професійної підготовки.

Упровадження в навчальний процес рольових ігор, обговорення клінічних випадків, проведення клінічних розборів пацієнтів сприяє встановленню під час практичного заняття сприятливої морально-психологічної атмосфери навчального процесу, що базується на довірі, терпимості, турботі та взаємодопомозі в колективі.

Найвища активність студентів виявляється тоді, коли під час проведення практичного заняття створюється певна ситуація, в якій студент сам мусить відстоювати свою думку, брати участь у дискусії й обговоренні, ставити запитання своїм товаришам і викладачу, рецензувати й оцінювати відповіді товаришів, самостійно обирати творче завдання, знаходити кілька варіантів можливого розв'язання поставленої проблеми, застосовувати самоперевірки, аналіз особистих пізнавальних і практичних дій. Шляхом спеціально підготовлених клінічних випадків, які поступово ускладнюються, створюється проблемна ситуація, для виходу з якої в студента не вистачає наявних знань і він змушений сам активно формувати нові знання з допомогою викладача й інших студентів, керуючись особистим досвідом. Таким чином, студент отримує нові знання не в готових формулюваннях викладача, а внаслідок власної пізнавальної діяльності. Подібна діяльність студента має бути спрямована на вирішення відповідних специфічних дидактичних завдань: руйнація хибних стереотипів, формування прогресивних переконань, розвиток мислення. Одне з головних завдань навчання полягає у формуванні й удосконаленні вмінь і навичок, зокрема вміння застосовувати нові знання.

Досконалість викладання й навчання залежить від науково-педагогічного потенціалу викладача [2]. У загальному сенсі потенціал – це «сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил, що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері» [1]. Галузь використання науково-педагогічного потенціалу викладача – підготовка здобувачів вищої освіти, ділянка використання – викладання навчальної дисципліни відповідної освітньої програми за спеціальністю.

Наукова складова потенціалу науково-педагогічного працівника – власна наукова діяльність і персональні здобутки в ній, організація й керівництво дослідницькою діяльністю здобувачів вищої освіти, використання наукових досягнень галузі.

Педагогічна складова потенціалу науково-педагогічного працівника формується з використанням досягнень педагогічної науки у власній викладацькій діяльності й особистого внеску в неї, досвіду професійної діяльності, досконалого використання методики й технологій навчання. Досягнення прогнозованих навчальних результатів здобувачів вищої освіти потребує не лише дій науково-педагогічного працівника, а й пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти в процесі фахової підготовки.

До основних форм організації навчальної діяльності належать фронтальна, індивідуальна, групова. Традиційно у вищій школі домінують фронтальна й індивідуальна. З переходом від знаннєвої парадигми навчання здобувачів вищої освіти до компетентнісної більшість викладачів продовжують працювати за сформованим стилем викладання [5, с.244]. Викладачі продовжують недооцінювати групову форму навчальної діяльності студентів. А навчання саме в складі малих груп забезпечує формування компетентностей, передбачених програмою. Необхідно також наголосити, що без належного потенціалу науково-педагогічних працівників навчання здобувачів вищої медичної освіти на засадах компетентнісного підходу не відбудеться.

Таким чином, здобувачам вищої медичної освіти в умовах кредитно-модульної системи підготовки лікаря необхідно надавати систематичну психолого-педагогічну, методичну, організаційну допомогу, спрямовану на формування ключових компетенцій. Така допомога має у своїй основі відповідні умови:

1. Розробка й упровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання;
2. Поєднання теоретичної й практичної складових;
3. Застосування групової форми навчання як провідної;
4. Забезпечення належного потенціалу науково-педагогічних працівників;
5. Створення оптимального освітнього середовища для особистісного і професійного зростання майбутнього лікаря.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додатками і доповненнями /ред. В.Т.Бусел. Київ, Ірпінь, 2009. 1728 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (із змінами) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
4. Розвиток особистості в різних умовах соціалізації: колективна монографія (за наук. ред. проф. Л.О.Калмикової, проф. Г.О.Хомич). Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 472 с.

5. Формування компетентного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України: Збірник матеріалів XXIII міжнародної науково-практичної конференції [за ред. М.О.Мороз, Ю.В.Івженка]. Київ - БАР: редакційно-видавничий центр КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Миколи Грушевського», 2021. 248 с.

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС КАФЕДРИ ОРТОДОНТІЇ

Дмитренко М. І., Нестеренко О. М., Лучко О. В., Воронкова Г. В.

Полтавський державний медичний університет

Упровадження сучасних цифрових технологій у навчальний процес сприяє виконанню основних завдань вивчення дисципліни «Ортодонтія». Застосування цифрових ортодонтичних методів діагностики, планування лікування покращує засвоєння знань, опанування вмій і практичних навичок.

Ключові слова: цифрові технології, якість навчання, дисципліна «Ортодонтія».

Application of modern digital technologies into the educational process contributes to the main tasks of studying academic subject "Orthodontics". Use of digital orthodontic diagnostic methods and treatment planning improves mastering knowledge, skills, practical skills.

Key words: digital technologies, quality of education, academic subject "Orthodontics".

Сучасне суспільство вимагає від випускників нових особистісних і професійних якостей, серед яких здатність до засвоєння нових знань, відповідальність за виконувану роботу, системне мислення, здатність до аналізу своєї діяльності. Сьогодні суспільству потрібні самостійні, ініціативні фахівці, які постійно вдосконалюють свою особистість і діяльність, оскільки вони відрізняються допитливістю, готовністю до оновлення знань, високою сприйнятливістю. Вони можуть подолати практично будь-які труднощі, що виникають.

Сучасна підготовка кваліфікованого лікаря вимагає впровадження європейських форм навчання, які формують інтегроване клінічне мислення і професійний творчий розвиток. Навчання в Полтавському державному медичному університеті спрямоване на постійне вдосконалення якості надання освітніх послуг [1]. Сьогодні, у добу цифрового інформаційного суспільства, слід зауважити, що успішність навчального процесу у вищій школі залежить від іншої важливої ланки в системі освіти – викладача, його прагнення донести до майбутніх колег сучасну й необхідну для обраного фаху інформацію [2].

Пандемія COVID-19 і реформування системи охорони здоров'я України ускладнили ефективність підготовки майбутніх лікарів, обмеживши їхні можливості застосувати знання в практичній діяльності. Якість практичної підготовки здобувачів освіти підвищується покращенням рівня теоретичної підготовки, посиленням контролю за виконанням практичних навичок, відпрацюванням практичних навичок на фантомах [3; 4].

Викладачі кафедри ортодонтії використовують новітні цифрові технології задля оптимізації дистанційного навчання [5]. Розвитку клінічного мислення, формуванню професійних навичок і вмій допомагає впровадження ортодонтичних цифрових технологій у аудиторний навчальний процес. Зав. кафедри д.мед.н, проф. Смаглюк Л. В., доценти й асистенти кафедри взяли участь і представили усні й постерні доповіді на 1-му і 2-му Міжнародних симпозиумах Асоціації цифрової ортодонтії - "Цифрова ортодонтія – можливості і реалізація" (м. Київ, 2020- 2021 рр.). Участь у подібних заходах – це запорака професійного зростання викладачів, наукового спілкування, можливість отримати нові знання й поділитися досвідом зі здобувачами освіти 3, 4 і 5 курсів. У вітальному слові Почесний Президент АОУ Дрогомирецька М.С. зазначила, що нині технології стали настільки невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, що слово «диджиталізація» вже не є якимось незнайомим і чужим; ще кілька років тому ми говорили про, здавалось би, далеке «цифрове майбутнє стоматології», а сьогодні ми вже говоримо про необхідність застосування цифрових технологій у ортодонтії. Симпозіум поширив клінічний досвід міжнародної й української ортодонтичної спільноти у використанні цифрових ортодонтичних апаратів, поділився методами сучасної оцифрованої діагностики й лікування. Президент Асоціації ортодонтиів України Любов Смаглюк стверджує, що розвиток сучасної ортодонтії неможливий без високотехнологічних комп'ютерних технологій. Епоха цифрових методів діагностики, планування лікування і прогнозування результатів реабілітації стоматологічних пацієнтів упевнено входить у практику лікаря і вже є не просто доцільними, а і вкрай необхідними засобами забезпечення високого рівня нашого професіоналізму. Цифрові технології – 3D- принтери, CAD/CAM-системи, Digital Smile Design та ін. – допомагають досягти точніших, прецизійних результатів, підвищують комфорт під час стоматологічного лікування. Тому логічно говорити про сателіт АОУ - Асоціацію цифрової ортодонтії (АЦО). Президент АЦО Ганчук Вероніка додала, що настав новий етап в історії розвитку української ортодонтії – "Епоха Цифри". Здавалось би, ще вчора 3D-принтери розглядалися як "іграшка", а американські детективні історії з роздрукованими на принтері пістолетами здавалися фантастикою. Сьогодні ж ми відкрили нашу свідомість для чогось нового й, мабуть, навіть неочікуваного – впустили в лікарське життя цифрові технології. Саме ті технології, які дозволяють, наприклад, лікувати катаракту шляхом пересадки роговki або ставити на ноги пацієнтів із тяжкими травмами опорно-рухового апарату. Прикладів безліч, але на Симпозіумі говорили в рамках стоматології і навіть ще вужче – про цифрові технології в ортодонтії: сканери, принтери, матеріали для друку, цифрові ортодонтичні апарати, цифрову діагностику, процес оцифрування пацієнтів, клініки, лабораторії, ортодонтичний прийом.

Як відомо, ортодонтія – це наука, яка вивчає етіологію, патогенез, клініку, діагностику, методи лікування і профілактику стійких аномалій і деформацій прикусу в дітей і дорослих. Вивчення дисципліни дозволяє розглянути питання антенатального й постнатального періодів розвитку зубощелепного апарату, анатомо-морфологічні особливості порожнини рота новонародженого, морфофункціональну характеристику тимчасового, змінного й постійного періодів прикусу; оволодіти методами обстеження ортодонтичного пацієнта, зрозуміти процеси, які від-